

nököket és műszaki dolgozókat és a könyvben lévő képek vetítésére alkalmas készülékről gondoskodtak. A színesfém-bevonat laboratóriumának vezetője — *Vasziljev* elvtárs és *Burillo*, valamint *Smürev* technológus elvtársak érdekes referátumokat tartottak. A munkások számos kérdést tettek fel, *Kirilov* elvtárs, cinezói munkás az iránt érdeklődött, hogy az egyenetlen réteg miért csak a lemez alsó felén van. *Kirszanov* munkás azt kérdezte, milyen jelentősége van a szárazcinezési eljárásnak.

A részvevők rámutattak a könyv hiányosságaira is. Arról beszéltek, hogy az olvasztóanyagokról szóló fejezetben kevés szó esik az olvasztóanyagok adalékairól és jelentőségükről. Sok ellentmondó megállapítást is találtak a könyvben, főleg azokban a fejezetekben, ahol a fedőréteg vastagságáról és az ezt befolyásoló tényezőkről van szó.

A bírálát igen hasznos volt. A munkások mélyebben behatoltak a gyártási folyamatokba, érdeklődni kezdtek a műszaki irodalom iránt, sok új olvasó iratkozott be a könyvtárba.

A *Vitkin* könyvéről tartott előadások sikere azt a gondolatot vetette fel előttünk, hogy rendszeresítsük az újdonságok megbeszélését a műhelyekben. A zománcozóműhelyben *Loksin*: »A fémgyártmányok zománcozása« című könyvét vitatták meg. Az előadók — *Zelenszkaja* és *Szavrova* elvtársnők — nemcsak azokról az új dolgokról beszéltek, amelyek a könyvben találhatók, hanem arról is, ami ugyan nincs a könyvben, de amit már a gyártásnál felhasználtak. Részletesen foglalkoztak az üzemi laboratórium mérnöke — *Rozsdasztvenszkij* elvtárs — által javasolt elegyszámítási módszerrel. Ez a módszer sokkal egyszerűbb és alkalmasabb, mint a könyv szerzője által ismertetett eljárás.

A könyvtár azzal, hogy a műszaki irodalom segítségével propagálja a szovjet tudósok élenjáró elméleteit és az újítók tapasztalatait, elősegíti az olvasók kulturális színvonalát és termelési aktivitását további fejlesztését. Az elmúlt évben újítottuk több mint 10 millió rubelt takarítottak meg az üzemek. Az újítók között sok aktív olvasó van. Számos értékes javaslatot nyújtott be *Volinov* elvtárs, a központi villanytelep karbantartó mestere. *Kovtun* mérnök elvtárs három év alatt félmillió rubelt megtakarításhoz segítette az üzemet. *Sztoľhov* elvtárs, a központi villanytelep mérnöke, javaslatot nyújtott be a turbina-szivattyúk kondenzedényében lévő kondenzvíz szintjének szabályozására szolgáló automatikus szabályozó szerkesztésére vonatkozóan. Ez több mint 10 ezer rubel évi megtakarítást jelentene.

A továbbiakban még nagyobb igyekezettel fogjuk segíteni az üzem kollektíváját az élenjáró munkamódszerek elsajátításában, a gyártás tökéletesítésében és a műszaki haladásért folyó harcban.

A. ZSELEBEVA

Hogyan használja a könyvtár a sajtót a tömegnevelő munkában

Ha a könyvtáros tömegnevelő munkáját jól akarja elvégezni, ha olvasóit lehetősége szerint a legmagasabb színvonalon akarja kielégíteni, nem nélkülözheti az időszeri sajtót: a hírlapok és folyóiratok gazdag anyagát. Bár egyes könyvtárakban szép számmal vannak napi-, hetilapok, folyóiratok, a tapasztalat mégis az, hogy ezek anyagát nem használják fel kellőképpen. Az olvasórétegek különböző igényeit figyelembevéve, a könyvtárnak számos lehetősége van arra, hogy a sajtó anyagát megismertesse az olvasókkal, hogy ezen keresztül segítséget adjon a népnevelőknek, előadóknak, gazdasági, tömegszervezeti funkcionáriusoknak.

Milyen feladatai vannak a könyvtárnak a sajtóval való munkában?

Az első kérdés, amit el kell dönteni, hogy milyen hírlapokat, folyóiratokat gyűjtsön a

könyvtár. Figyelembe kell itt venni a helység, az üzem jellegét, a mutatkozó igényeket, a könyvtár nagyságát és anyagi erejét. Eppen olyan helytelenül jár el az a könyvtáros, aki túl sok, ki nem használt folyóiratot, napilapot járát, mint az, aki nem szerzi meg mindazokat a folyóiratokat, amelyekre olvasóinak szükségük van. Természetesen itt csak az általános szükségletekről lehet szó. A könyvtáros nem veheti figyelembe a folyóiratrendeléseknél egy-két olvasó különleges igényeit. Feltétlenül szükséges azonban, hogy minden falusi és üzemi könyvtárban megtalálható legyen a SZABAD NÉP, a NÉPSZAVA, (falun a SZABAD FÖLD), a MŰVELT NÉP, A KÖNYVTÁROS, az ÉLET ES TUDOMÁNY, valamint az megyei, illetve üzemi lapok. Ezekon kívül természetesen a békeharcot propagáló, a Szovjetunió hatalmas fejlődé-

sét megmutató sajtóorgánumok. Városi, megyei könyvtárak számára ezeken kívül nélkülözhetetlen a TARSADALMI SZEMLE, az ANYAG- ES ADATSZOLGÁLTATÁS, a CSILLAG, az IRODALMI UJSÁG és a SZOVJET KULTÚRA. A felsorolás ebben az esetben sem lehet teljes, a könyvtárak anyagi erejük szerint járassák mindazokat az általános és szakfolyóiratokat, amelyek az üzem vagy a város jellegét figyelembevéve, az olvasóknak leginkább szükségesek.

Az újságokat, folyóiratokat az olvasóteremben, feltűnő helyen, asztalon vagy nyílt polcon kell elhelyezni, hogy amikor az olvasók belépnek, mindjárt szembeütnék. Ez maga is felkelti az érdeklődést, az olvasók belelapoznak a kitett sajtóanyagba, elolvasnak egy-egy cikket. A könyvtáros azonban nem elégedhet meg az olvasók spontán érdeklődésével. Törekednie kell arra, hogy minél többen olvassák rendszeresen a napisajtót és a folyóiratokat. Ezért a könyvtárnak rendszeresen foglalkoznia kell a sajtó ismertetésével.

Különös gondot kell fordítani a könyvtárosnak a párt-sajtó olvastatására. A párt-sajtó az agitációs munka igen fontos fegyvere. Ezen keresztül szól a párt a tagok és a pártönkivüliek százezreire, tanítja, neveli őket, megmagyarázza politikáját, mozgósítja a tömegeket a párt célkitűzéseinek végrehajtására. Amint Lenin mondotta: *»a lap nemcsak kollektív propagandista és kollektív agitátor, hanem kollektív szervező is«*. Az olvasóknak közvetlenül foglalkozó, az olvasóteremben szolgálatot teljesítő könyvtárosnak egyik legfontosabb feladata, hogy a kezdő olvasót megtanítsa a sajtó olvasására. A folyóirat-állvány vagy asztal előtt ne hagyja magukra az olvasókat, hanem beszélgesen velük a kiállított sajtóanyagról, magyarázza el, hogy melyik újságban, folyóiratban miféle cikkeket találhatnak. A beszélgetés során tudja meg, hogy az olvasó mi iránt érdeklődik és ennek megfelelően ajánljon cikkeket elolvasásra. Az újság olvasásánál tanítsák meg a könyvtárosok a kezdő olvasókat arra, hogy melyek azok a cikkek, amelyeket feltétlenül és mindig el kell olvasniuk. Magyarázzák meg, hogy mit jelent az újságban a vezércikk, amely a lap legfontosabb cikke és amelyet lehetőleg mindig el kell olvasni. Mutassa meg a könyvtáros azt is, hogy a lap mely részén vannak a termelés eredményeivel, külpolitikájával foglalkozó cikkek, hol találja az olvasó a kritikákat, vagy hol olvashat szépirodalmi anyagot. Hívja fel a figyelmet a sajtó állandó rovataira, mint például a SZABAD NÉPBEN *»Hírek a Szovjetunióból«, »Ötéves tervünk hírei«, »Pártépítés«* stb. A cikkek ajánlásánál mindig vegye figyelembe az olvasó képzettségét, politikai fejlettségét. Kezdő olvasóknak

először inkább a politikai események leírásait ajánlja. A fejlettebbeknek hívja fel a figyelmét a nehezebb elméleti cikkekre.

A szovjet könyvtárak különös megbecsülésben részesítik a párt-sajtót. Egyes könyvtárak díszes, különlegesen szép anyaggal, sok esetben bársonnyal bevont falitáblát készítettek és erre teszik a *Pravda* napi számait. Már a bevont anyag különleges minősége felhívja az újságra a figyelmet. A fontosabb cikkeket bekeretezik. A kitett újság mellé elkészítik és kifüggesztik a ritkábban használt, kevésbé ismert idegen szavak szószedetét. Sokszor a kitett faliújsághoz térkép is kapcsolódik. A kifüggesztett újság megfelelő cikkeitől színes fonalak vezetnek a térképre, megjelölve az esemény színhelyét. Az újságnak ilyen módon való kiállítása nagy mértékben növeli egyrészt az olvasók érdeklődését, másrészt jelentősen gyarapítja tudásukat.

Sok könyvtárunk helyenként jó eredménnyel kísérte meg a felolvasások szervezését. A sajtó ismertetésére különösen jól fel lehet használni ezeket a csoportos felolvasásokat. A központi és a helyi sajtó kül- és belpolitikai hírei, eseményei igen alkalmasak felolvasásra. Elméleti cikkeket lehetőleg ne olvassanak fel. Arra is ügyelni kell, hogy olyan olvasson fel, aki folyékonyan értelmesen tud olvasni, különben a hallgatók csak bosszankodnak. A könyvtárosok keressék meg azokat az alkalmakat, amikor a felolvasás jól esik a dolgozóknak, amikor üdülést, pihenést jelent. Ne új szervezeti formát létesítsenek, hanem a meglévőket, a kínálózó alkalmakat használják fel. Törekedjenek ezeken a felolvasásokon olyan közvetlen hangulatot teremteni, hogy a hallgatók hozzászóljanak, elmondják saját véleményüket is a cikkel kapcsolatban.

Különös gondot kell fordítani a könyvtárnak arra, hogy a népnevelőknek hathatós segítséget adjon a sajtó anyagának feltárásával. Ennek egyik módja, ha a *Szabad Népből*, a megyei vagy üzemi lapokból kiválasztja azokat a cikkeket, amelyeket a népnevelő munkában fel lehet használni. Nem javasoljuk azonban, hogy ezeket kivágják. Így más értékes anyag semmisülhet meg. Sokkal helyesebb, ha a cikket színes ceruzával bekeretezik és ideiglenesen dossziében helyezik el az olvasóteremben. A dosszié anyagát időnként cserélik, a régi példányok ilyenkor visszakerülnek a gyűjtőhelyre.

A szovjet könyvtárak külön faliújságokat készítenek a népnevelők munkájának segítésére. A faliújság táblakartonból készül. Két mezőre oszlik. A felső részén 2—3 olyan könyvet állít ki a könyvtáros, amelyek a népnevelők munkáját különösképpen segíthetik. A könyveket vékony zsinórral, vagy szalaggal erősítik a táblára. A tábla alsó része voltaképpen több témabibliográ-

fiát tartalmaz. Minden kocka egy-egy téma, amelyre a könyvtáros könyveket, cikkeket tartalmazó jegyzéket ragaszt. Ha egy-egy lap betelik, a jegyzék felső széléhez ragasztja a következőt, úgy, hogy végül mint egy falinaptár-forgatható, lapozható. A falijűrség felirata: »Népnevelők segítségére«. A tábla alján valami helyi aktualitást propagáló felirat van.

Több könyvtár kezdte már az ajánló témakartotékok összeállítását. Ezek anyagát szintén ajánlatos a hírapok, folyóiratok aktuális cikkeivel kiegészíteni. A cikkek felvétele teljesebbé, aktuálisabbá teszi a témakartotékok anyagát és jó segítséget jelent a párt, a tömegszervezetek, a gazdasági és kulturális élet vezetőinek éppen úgy, mint a népnevelőknek.

A nagyobb könyvtáraknak fel kell készülniök arra, hogy olvasószolgálatukat fokozatosan jobbá, életszerűbbé, akcióképesebbé tegyék. Ehhez elsörendűen fontos segédeszköz a hírlap- és folyóiratanyag feltárása és rendszeres felhasználása. Mivel a tömegkönyvtárak túlnyomó többsége eddig még nem foglalkozott a sajtóval és sok esetben ilyen irányú munkára nem is tud elegendő munkaerőt biztosítani, ne maradjunk tehát egyelőre túlsókat. Eredményes munka lesz már az is, ha egyes nagyobb könyvtárak vállalkoznak arra, hogy egyelőre csak 3—4 hírlap, folyóirat (*Szabad Nép, megyei vagy üzemi lap, Irodalmi Ujság* és még egy vagy két lap vagy folyóirat) anyagát dolgozzák fel és ebből állítanak össze cikk-katalógust. Még ezek teljes anyagát sem kell a cikk-katalógusba felvenni. Később a könyvtár erejéhez mérten fokozatosan növelheti a feldolgozandó folyóiratok számát.

A cikk-katalógust a következőképpen lehet a legegyszerűbben elkészíteni: minden egyes kijelölt cikket külön kartonra kell felírni. A kartonon fel kell tüntetni a szerző nevét, a cikk címét és azt, hogy melyik lapban vagy folyóiratban, mikor (év, hónap), melyik oldalon jelent meg. Ezeket a kartonokat tárgykörök szerint ajánlatos csoportosítani. Az egyes csoportokat választóappal különítsék el, amelyeken tüntessék fel az egyes tárgyköröket. A választólapokat, illetőleg az egyes tárgyköröket határozottan helyezték el egy katalógusfőlkben. Amennyiben a könyvtár egyelőre külön cikk-katalógust készíteni nem is tud, ajánlatos, ha megkezdte a hírlap- és folyóirat-cikkek feldolgozását és a kiválasztott cikkek kartonjait a témakartotékokba sorolja be.

Az olvasószolgálatnak hasonlóképpen igen fontos segédeszköze a könyvkritikák és könyvismertetések gyűjtése és ezek katalógusa. Ennek az elkészítéséhez jó segítséget nyújt »A KÖNYVTÁROS« *Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent*

könyvismertetések jegyzéke című rovata. Az egyes cikkeket külön kartonra gépelve (ha van másodpéldány, kivágni és ragasztani is lehet), ilyen módon a könyvismertetések kartotékját bármelyik könyvtáros könnyen elkészítheti.

Külföldös gondot kell fordítani a könyvtárnak a helyi sajtó felhasználására. Ez a munka kétfős jellegű: egyrészt segíti a helyi lap munkáját, másrészt felhasználja anyagát az olvasóval való foglalkozásban. Az első feladathoz tartozik az, hogy a könyvtár gondoskodik arról, hogy a helyi sajtó hozzon cikkeket a könyvtárügyről, foglalkozzék a könyvtárak életével. Emellett ha a könyvtárnak jó kapcsolata van a lap szerkesztőségével, meg tudja valósítani azt is, hogy egyes fontosabb cikkekhez a könyvtár rövid bibliográfiát ad, amelyet a lap a cikkkel együtt közöl. Ez az együttműködés igen hasznos lehet az olvasóknak és emeli a lap színvonalát is.

A helyi sajtó (megyei, üzemi) hozza a gazdasági terveket, eredményeket helyi viszonylatban, rámutat a hibákra, kiemeli a jó dolgokat. Különösen fontos ez az anyag a népnevelő munka szempontjából, de fontos a könyvtárosnak is, aki az olvasókkal való beszélgetései során ezt az anyagot eredményesen használhatja fel.

A sajtó anyagának felhasználása mellett feladata a könyvtárnak a sajtó népszerűsítése is. Ennek jó módja az, ha a könyvtár az általa rendezett előadások, ankétok anyagához felhasználja a napilapok, folyóiratok cikkeit is. Egy-egy könyvankétra készülve, ne csak a kijelölt könyveket, hanem a kérdéssel foglalkozó cikkeket is propagálja a könyvtár. Amikor úgy látja, hogy a folyóiratoknak, lapoknak megvan az olvasóközönsége — tehát haladottabb fokon —, olyan ankétot is szervezhet, amelyen egy lap vagy folyóirat tartalmát, szerkesztésmódját vitatják meg az olvasók a szerkesztőség részvételével. Az olvasók közvetlen véleményei hasznosak lehetnek a szerkesztőségeknek, az olvasók pedig minden bizonnyal nagyobb érdeklődéssel fogják olvasni azt a lapot, amelynek kérdéseit saját maguk is megvitatták.

A sajtóval való munka, különösen a tömegkönyvtárakban, új feladat. A cikkben a problémákra, a megoldandó feladatokra kívántam felhívni a figyelmet. Nem meríti ki a cikk a sajtóval való munka módszereinek részletes tárgyalását. A módszerek kidolgozásához még hiányoznak a tömegkönyvtáraink gyakorlati tapasztalatai. A cikk célja inkább az volt, hogy felhívja a figyelmet annak a gazdag tárházaknak a feltárására, amelyet a könyvtáros számára a hírlap- és a folyóiratanyag jelent.

RACZ ARANKA